

REFLEXE PEDAGOGICKÉ PRAXE

PRO UČITELSTVÍ 1. STUPNĚ ZŠ

Vzdělávací modul s metodikou a vzdělávacím programem

Úvodní pedagogický kurz s praxí

1

Materiál byl vytvořen v rámci projektu Podpora pregraduálního vzdělávání na PedF UK
(CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965)

Jana Poche Kargerová, Petr Tichý (2020)

Licence CC BY-SA 4.0 CZ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

1	Úvodní kontext.....	3
1.1	Určení a cíle metodiky	3
1.2	Vzdělávací program předmětu Úvodní pedagogický kurz s praxí.....	3
1.3	Časový rozsah a aktivity předmětu.....	5
2	Úkoly pro pedagogicko-psychologickou praxi.....	6
2.1	Bezpečnostní proškolení před praxemi.....	6
2.2	Esej Já budoucí učitel/ka.....	6
2.3	Reflexe prostředí třídy.....	7
2.4	Klima školní třídy.....	8
3	Metodická doporučení pro vzdělavatele učitelů.....	11
3.1	Doporučení k zajištění praxe.....	11
3.2	Informace pro a metodické náměty pro učitele školy	11
4	Příloha 1: Ukázka Esej „Já budoucí učitelka“	15
5	Příloha 2: Reflexe prostředí třídy.....	19
6	Příloha 3: Ukázka hodnocení studujících na praxi.....	21

1 Úvodní kontext

1.1 Určení a cíle metodiky

Metodika je určena třem **cílovým skupinám**:

- a. vedoucím učitelům úvodní pedagogické praxe z fakultních a spolupracujících škol, kteří vedou studující 1. ročníku učitelství pro 1. stupeň ZŠ
- b. vyučujícím vysoké školy, kteří garantují a metodicky řídí předmět Úvodní pedagogický kurz s praxí, tj. akademickým pracovníkům z katedry preprimární a primární pedagogiky PedF UK
- c. studujícím 1. ročníku oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ, kteří plní předmět Úvodní pedagogický kurz s praxí

Cílem metodiky je představit organizační a obsahový rámec kurzu, návrhy reflektivních úkolů pro studenty, příklady vypracování a reflexe.

3

1.2 Vzdělávací program předmětu Úvodní pedagogický kurz s praxí

Anotace

Základním obsahem Úvodního pedagogického kurzu s praxí je otevření problematiky výchovně vzdělávacího procesu na 1. stupni ZŠ, seznámení s aktuální praxí, příležitost pro hledání otázek pro svůj osobní růst, vstup do učitelské profese a motivace pro studium. Úvodní pedagogický kurz s praxí plní zásadní motivační funkci na počátku studia, je praktickým úvodem do života školy a edukační reality. V předmětu se studující seznámí s učitelskou profesí a náplní práce profese učitelství v celkovém kontextu chodu školy. Zaměří se na interakci učitele a žáka ve výchovně vzdělávacím procesu. V rámci doprovodných seminářů budou teoreticky reflektovány aspekty výuky a tuto reflexi uplatní studenti při plnění úkolů v portfoliu dle zadání. Praxe na škole probíhá ve dvanáctičlenných skupinách.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Cíl předmětu

Studující se seznámí s konkrétní spolupracující školou jako organizací. Získá základní představu o fungování školy, struktuře školního dne a vyučovací hodiny. Přemýšlí o pozorované realitě a porovnává ji s vlastní dosavadní zkušeností. Hledá funkční formu záznamu pozorování. Formuluje otázky, které z pozorování vyplývají. Zvědomuje vlastní motivaci pro studium zvoleného oboru. Zakládá vlastní reflektivní dokumentaci praxe – studentské portfolio – a rozumí jeho smyslu. Má představu o obsahu a funkci Souboru kvalit studentovy práce na pedagogické praxi.

Deskriptory

Pedagogicko-psychologická praxe je naplánována dle původního záměru na jednotlivých školách. Vzhledem k měnící se situaci nemůžeme nyní garantovat (plnou) realizaci praxe přímo ve škole. Ve spolupráci s jednotlivými školami mají katedry pedagogiky a psychologie připravené možnosti alternativního plnění, tak aby zapsaní studenti mohli praxi absolvovat v zimním semestru. Organizace a forma aktivit vedoucích praxí k plnění cílů a sylabu předmětu se může v paralelních skupinách lišit, zejména může jít o účast na přípravě, realizaci a vyhodnocení distanční výuky dle podmínek konkrétních škol. V případě distanční výuky bude předmět realizován v prostředí Moodle a pomocí služby vzdálené konference Zoom.

4

Požadavky k zápočtu:

1. 100% účast na praxi a na následných reflektivních seminářích
2. Esej „Já budoucí učitel/ka“
3. Reflektivní dokumentace praxe – studentské portfolio
4. Další dílčí úkoly dle pokynů konkrétního vedoucího praxe

Sylabus

Kurz probíhá v úzké spolupráci pedagogické fakulty a základní školy. V průběhu kurzu jsou využívány principy mentoringu. Skupina studentů hospituje pod vedením vyučujícího z pedagogické fakulty v jedné základní škole. Studenti v menších skupinách hospitují ve třídách 1.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

stupně, diskutují s třídními učiteli a vedením školy. Účastní se reflektivních seminářů. Plní dílčí úkoly stanovené vedoucím praxe. V případě zájmu je studentům v závěru praxe umožněno realizovat samostatné řízení vybrané aktivity, popř. části vyučovací hodiny na základě předem konzultované přípravy.

Organizačně je kurz realizován formou hospitací studentů pod vedením vyučujícího z pedagogické fakulty v základní škole. Studenti v menších skupinách hospitují ve třídách 1. stupně, diskutují s třídními učiteli a vedením školy. Účastní se reflektivních seminářů. Plní dílčí úkoly stanovené vedoucím praxe. V případě zájmu je studentům v závěru praxe umožněno realizovat samostatné řízení vybrané aktivity, popř. části vyučovací hodiny na základě předem konzultované přípravy.

1.3 Časový rozsah a aktivity předmětu

Praxe ve škole (5 pracovních dní, pondělí až pátek):

- Beseda s ředitelem školy
- Pozorování vyučovacích hodin ve škole, zaměřené náslechy ve třídě a záznam pozorování
- Komunikace s žáky v reflektivním kruhu
- Pozorování prostředí třídy, třídní dokumentace, žákovských prací
- Asistenční činnosti v průběhu výuky a o přestávkách
- Dle možností drobné výukové aktivity
- Reflektivní semináře s učiteli školy
- Reflektivní semináře s vyučujícími z fakulty

E-learning (6 hodin):

- Studium zadání analytických a reflektivních úkolů, zpracování dat z praxe dle pokynů, vypracování a odevzdání úkolů, případně reakce na zpětnou vazbu od vyučujících

2 Úkoly pro pedagogicko-psychologickou praxi

2.1 Bezpečnostní proškolení před praxemi

Před začátkem praxí!

Součástí předmětu je kurz v Moodle *Bezpečnostní proškolení před praxemi*, <https://dl2.cuni.cz/course/view.php?id=3351>, heslo: BezpecnaPraxeU. Kurz je nezbytné absolvovat před nástupem na praxi a vložit do e-learningu certifikát o absolvování.

2.2 Esej Já budoucí učitel/ka

Esej je vstupní sebereflexí studenta na začátku studia na Pedagogické fakultě UK.

Student/ka tuto esej předkládá k zápočtu za Úvodní pedagogický kurz s praxí. V průběhu studia bude student/ka vyzván/a ke zpracování dalších dvou esejí, a to v rámci Didaktiky 1.stupně ZŠ a v rámci Souvislé pedagogické praxe II. Všechny tři eseje se mohou stát součástí „Studentského pedagogického portfolia“ a „Závěrečného pedagogického portfolia“.

6

Cílem úkolu je uvažovat:

- o sobě jako budoucím učiteli/budoucí učitelce
- o své motivaci k volbě studia
- o své dosavadní pedagogické zkušenosti
- o svých silných stránkách a osobních výzvách
- nad učitelskou profesí
- nad očekáváními od pedagogické fakulty
- o svém odhodlání nastoupit do praxe

Podmínky přijetí eseje k zápočtu

1. Respektování tématu
2. Kultura písemného projevu (pravopis, stylistika)
3. Respektování písemné podoby o rozsahu 1 – 2 strany, velikost písma 12

V eseji bude ceněna hloubka uvažování a zdůvodňování a dokládání soudů.

2.3 Reflexe prostředí třídy

Prostředí třídy je důležitým činitelem i ukazatelem o klimatu školní třídy a postupech výuky.

Úkol zpracujte ve dvou krocích:

KROK 1 – VZPOMÍNKA NA VLASTNÍ ZKUŠENOST – JÁ JAKO ŽÁK

Popište prostředí třídy na 1. stupni, ve které jste byli v roli žáka.

- S jakými pocity je pro vás tato vzpomínka spojena?
- Jak vypadala výzdoba třídy, jaké převládaly barvy?
- Jaké bylo uspořádání lavic a volného prostoru?
- Jaké bylo další vybavení (knihovna, počítač, tabule, technické vybavení ...)?
- Byly ve třídě květiny nebo zvířata? Kdo se o ně staral?
- Jak byste dnes zhodnotil/a toto uspořádání třídy?

7

KROK 2 – JÁ JAKO STUDENT

- Jak uspořádání třídy ovlivňuje učení dětí?
- Myslíte si, že prostředí ve smyslu prostorového uspořádání třídy může ovlivňovat klima a atmosféru třídy?
- Proč?

KROK 3 – POROVNĚTE RŮZNÁ USPOŘÁDÁNÍ TŘÍDY

Porovnejte tři různá uspořádání a napište, které z nich podle vás nejvíce podporuje:

- a. rozvíjení spolupráce mezi dětmi a kooperativní vyučování,
- b. tradiční výuku s výkladem,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- c. k obrázku, který vám zbyl, navrhnete, které činnosti a aktivity ve výuce toto uspořádání třídy žákům i učiteli nabízí.

2.4 Klima školní třídy

Modifikace pozorovacího a hodnotícího nástroje ICALT pro 1. Ročník

V prvním ročníku se soustředíme se studenty pouze na část pozorovacího nástroje. Vybíráme to, co je pro ně nejlépe uchopitelné a pozorovatelné. Tím se zdá být klima třídy, jak máme možnost vidět ve zpracovaném úkolu studentky 1. ročníku.

Pozn.: Uvádíme autentický text konkrétní studentky, použitý jako příklad. Bez korektury.

KROK 1 – VZPOMÍNKA NA VLASTNÍ ZKUŠENOST – JÁ JAKO ŽÁK

Rozpomeňte se na dobu, kdy jste byli žákem/žákyní na 1. stupni ZŠ a přečtěte si výroky v tabulce. V návaznosti na vaši vlastní žákovskou zkušenost rozhodněte pravdivost výroků.

8

Z toho, co paní učitelka říkala a jak se chovala, bylo vidět, že nás respektuje. Nenálepkovala a neškatulkovala nás.	ano	ne
Paní učitelka nás často chválila a podporovala naše sebevědomí.	ano	ne
Pokud si někdo dělal z někoho legraci nevhodným způsobem, paní učitelka zasáhla.	ano	ne
Ve třídě byla často uvolněná atmosféra a paní učitelka používala humor.	ano	ne
Ve třídě jsme byli vybízení, abychom si naslouchali, a tak byla povzbuzována vzájemná úcta.	ano	ne

KROK 2 – JÁ JAKO STUDENT – pohled do současné třídy (video)

Ohodnoťte jednání paní učitelky ve videozáznamu, zaznamenejte do posuzovacího nástroje:

BEZPEČNÉ A PODNĚTNÉ UČEBNÍ KLIMA (zdroj: pozorovací a hodnotící formulář ICALT)			
Učitel/ka ...	Výsledky	Příklady dobré praxe: Učitel/ka...	Pozorováno
	1 2 3 4	...nechá žáky dokončit větu	0 1

...ukazuje tím, co říká a jak se chová, že žáky respektuje		...dbá o pozorné vnímání toho, co každý žák říká	0 1
		...“nenálepkuje a neškatulkuje“ děti, používá popisný jazyk	0 1
...udržuje uvolněnou atmosféru	1 2 3 4	...oslovuje žáky respektujícím způsobem	0 1
		...používá a podporuje humor	0 1
		...chybu žáka vyhodnocuje jako příležitost pro společné učení	0 1
		...projevuje všem přítomným žákům vstřícnost, zájem a respekt	0 1
...podporuje sebevědomí žáků	1 2 3 4	...ve zpětné vazbě se zaměřuje přednostně na pozitiva	0 1
		...oceňuje žáky za jejich práci	0 1
		...vyhodnocuje průběžně učební činnosti žáků popisným jazykem	0 1
...povzbuzuje vzájemnou úctu	1 2 3 4	...podněcuje žáky k tomu, aby si naslouchali	0 1
		...zasáhne, pokud si žák dělá z někoho legraci nevhodným způsobem	0 1
		...oceňuje rozmanitost, která mezi žáky existuje	0 1
		...podněcuje soudržnost mezi žáky	0 1
		...pomáhá začlenit se žákům izolovaným, odmítaným třídou	0 1

Napište stručnou reflexi:

- Jak byste charakterizovali chování učitelky z hlediska vytváření bezpečného a podnětného klimatu ve třídě?

Chování paní učitelky je podle mého názoru z hlediska vytváření podnětného klimatu ve třídě správné, jelikož jsem si často všimla momentů, kdy paní učitelka u žáků podporovala vnímání chyby jako příležitosti ke společnému učení (dětmi říkala, že žádný učený z nebe nespadl a je naprosto v pořádku, pokud to nebudou vědět, hlavně je důležité to zkusit). Dále vybírala takové aktivity, které podněcovaly kooperativní práci a tedy i soudržnost mezi dětmi (nejdříve se měli zamyslet na tématu sami, poté ve dvojicích a teprve poté před celou třídou). Paní učitelka žáky podněcovala k vzájemnému naslouchání (když byl ruch, tak třídu uklidnila), oceňovala každý příspěvek žáků a neshazovala ho (např. když děti řekli, že společným znakem lidí bylo to, že jsou

živí, tak tento návrh přijala). Děti vždy věděli, co mají dělat, jelikož jim to paní učitelka na začátku činnosti jasně vysvětlila. Při pochvale používala paní učitelka popisný jazyk (říkala např. větu: „Líbilo se mi, jak jste nad tím přemýšleli,...“). Jediné negativní, čeho jsem si v průběhu výuky všimla, bylo to, že paní učitelka několikrát nenechala žáky dořít dotaz nebo větu.

Ještě se mi líbilo, že žákům hned na začátku paní učitelka oznámila, že není důvod, aby byli z natáčení nervózní, jelikož jde akorát o sledování její práce.

KROK 3 – JÁ JAKO ŽÁK – NÁVRAT KE VZPOMÍNCE NA VLASTNÍ ZKUŠENOST

- Ohodnoťte nyní znovu svou žákovskou zkušenost:

Paní učitelka nám vždy vše, co jsme nechápali, bez problému dovysvětlila, proto jsme neměli strach přiznat, že látku nechápeme.	ano	ne
Paní učitelka respektovala náš názor a brala v úvahu nápady, které jsme jí sdělovali.	ano	ne
Ve třídě nás paní učitelka vybízela k vzájemnému respektování pravidel, která jsme si společně vytvořili na začátku roku.	ano	ne
Paní učitelka dbala na to, aby si žádné dítě nepřipadalo nezačleněné do kolektivu a pokud tomu tak bylo, pomohla mu, aby se do něj začlenilo.	ano	ne

10

KROK 4 – JÁ JAKO BUDOUCÍ UČITEL/KA – MŮJ VÝHLED DO BUDOUCNOSTI

Konkrétní momenty, které bych žákům ráda v budoucnu na základě inspirace po zhlédnutí videa zprostředkovala, je kromě aktivit v hodině (schování dopisu pod lavici, lepení papírku na tabuli, reflexe...) celkový přístup paní učitelky k žákům, který zajišťuje bezpečné a podnětné klima ve třídě. Moc se mi například líbilo zhodnocení paní učitelky, které nebylo prostřednictvím nálepek, ale prostřednictvím popisného způsobu („Krásně jste dnes pracovali...“).

T-graf vkládám jako další přílohu.

3 Metodická doporučení pro vzdělavatele učitelů

3.1 Doporučení k zajištění praxe

Vstřícnost školy. Je důležité, aby vyučující pedagogické reflexe praxe dobře znali danou školu. Kvalitní a otevřený vyučující jsou určující pro úspěch praxe. Většinou využíváme fakultní školy, které s fakultou dlouhodobě spolupracují a jejich vyučující jsou vstřícní k hospitacím a k rozhovorům se studujícími.

Plánování náslechu. Pobyt dvanáctičlenné skupiny studentů je pro provoz školy a pro vyučující náročný. Studující se obvykle rozdělí do čtyř až pěti skupin, pro každou skupinu je naplánován rozvrh na celé semestrální období praxe. Dále se naplánují odborné tematické semináře s pedagogickými pracovníky školy. Rozvrh je pro studující závazný.

Respektování pravidel školy. Doporučujeme vedoucím učitelů praxe, aby studenty seznámili s očekávanými pravidly chování ve škole, která se mohou lišit od prostředí vysoké školy. Nutné jsou včasné příchody, zdravení pedagogických pracovníků, podle pravidel školy často i prezouvání.

11

3.2 Informace pro a metodické náměty pro učitele školy

Náplň kurzu a jeho organizace

Skupina studentů hospituje pod vedením vyučujícího z pedagogické fakulty v jedné základní škole. Studenti v menších skupinách hospitují ve třídách 1. stupně, diskutují s třídními učiteli a vedením školy. Účastní se reflektivních seminářů. Plní dílčí úkoly stanovené vedoucím praxe. V závěru praxe je studentům umožněno realizovat samostatné řízení vybrané aktivity, popř. části vyučovací hodiny (výukové jednotky) na základě předem konzultované přípravy.

Smysl týdenní úvodní praxe

Umožnit začínajícím studentům učitelství I. stupně poznat školní práci v plném rozsahu. Motivovat budoucího učitele – kolegu k práci, která jej čeká.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

S čím studenty seznámit

Běžný provoz třídy. Základní třídní dokumentace. Způsoby vedení výuky. Řízení práce žáků. Třídní rituály. Způsob komunikace s rodinami žáků. Výzdoba třídy...

Rozsah praxe

Jeden týden se skupina studentů účastní vyučování dle rozvrhu třídy + reflektivní setkání s třídním učitelem.

Činnosti usnadňující integraci studentů

Představení, vyprávění o sobě, hra se jmény, rozdávání sešitů. U prvňáků sestavování jmen studentů z písmenek. Zakomponování „praxe“ do obsahu vyučování: diktát nebo slohová práce na téma „Máme návštěvu“, matematické příklady s počtem studentů...

Co praxe znamená pro studenty

Pro studenty primární pedagogiky je tato praxe vstupní zkušeností v jejich profesní dráze. Může je buďto nadchnout, nebo definitivně odradit!

Co po studentech vyžadovat

Aktivní pozorování třídního života. Reflexe školní práce, formulování postojů studenta. Časově omezený a předem naplánovaný pedagogický výstup – student odučí téma, hodinu dle dohody s třídním učitelem...

12

Doporučený program

Pondělí

Praxe většinou začíná seminářem s ředitelem. Poté studenti (ve skupinkách cca po čtyřech) přecházejí do „svých“ tříd, v nichž budou přítomni celý týden. Studenty přivítejme, představme jmény žákům a nechme je sžívat se s třídou. Připravme jim místo - nejlépe vzadu ve třídě u samostatné lavice, aby si mohli psát poznámky. Po odchodu žáků jim v krátkosti nastiňme, co je v týdnu čeká.

Úterý

Studenti o sobě dětem řeknou pár slov... (nejlépe v kroužku na koberci). Je dobré, když se žáci studentů po představení sami ptají na to, co je zajímavé (studium, zvířata, zájmy...). Rovněž žáci by se měli studentům představit – stačí jmény, příp. nějakou zajímavostí, nejoblíbenější činností. Studentům ráno na stolek připravme portfolio třídy, třídní knihu, učebnice, sešity, fotografie školní práce a další dokumenty pro seznámení se školní prací.

Středa

Studenty zapojme v rámci běžné práce třídy. Vhodné integrační činnosti: Rozdávání sešitů, dopomoc žákům s obtížnějšími cvičeními (studenti obcházejí lavice). Hry a povídání s žáky o přestávkách. Jiné pomocné práce v průběhu výuky.

Čtvrtek a Pátek

Studentům zadejme přípravu nějaké časově ohraničené činnosti s žáky (např. početní soutěž v matematice, hra při tělocviku...). Studenti by měli vyučovat hodinu dle dohody s učitelem (buďto sami, nebo ve dvojici). Je nezbytné, aby po výuce vždy následovala reflexe. Studenty potěší, dostanou-li hodnocení napsané, byť by mělo obsahovat jenom pár bodů. Pokud je vidět upřímná snaha studenta, je naprosto nezbytné, aby na jeho vyučovací aktivitu učitel reagoval pochválením. V mnoha případech se totiž jedná o vůbec první „oficiální hodnocení studenta“.

13

Pro hodnocení je možné použít formulář z Přílohy 3.

Praxe by měla být důstojně uzavřena, studenti by se měli rozloučit s žáky třídy. Je vhodné, aby studenti mohli s učitelem po posledním vyučování ještě zažitých pět dní zreflektovat při společném posezení.

Metodické náměty pro zařazení studentů do života třídy:

Mezi činnosti, které usnadní a značně urychlí integraci studentů do školní práce třídy, patří i oživení zadávaných úkolů v hodinách. Přítomnost studentů se tak tematicky stává středem školní práce. Pro ilustraci několik příkladů.

Matematika (slovní úloha, 3. ročník):

a) Do naší třídy docházejí čtyři paní učitelky. Kolik písmen potřebujeme na napsání všech jejich křestních jmen? Lenka, Eva, Aneta, Kateřina

b) Kolik prstýnků mají dohromady paní učitelky, pokud má každá na ruce tři prsteny?

Vlastivěda (orientace na mapě, 4. ročník):

Zakresli do slepé mapy ČR, odkud paní učitelky pocházejí. Lenka a Eva jsou z Prahy, Aneta z Liberce a Kateřina z Litomyšle.

Kdo z paní učitelek bydlí nejvýchodněji, nejseverněji...?

Kontrolu zadaných cvičení se nebojme svěřit přímo studentům!

4 Příloha 1: Ukázka Esej „Já budoucí učitelka“

Pozn.: V příloze je autentický text konkrétní studentky, použitý jako příklad. Bez korektury.

Esej „Já budoucí učitelka“

Jan Ámos Komenský řekl: „Každému člověku je jeho věk školou.“ V každém období našeho života se neustále učíme nové věci. Už jako batolata se učíme chodit a mluvit a se začátkem školní docházky každý den získáváme prostřednictvím školy a učitelů spoustu nových a užitečných informací formujících náš život. Učitelství proto vnímám spíše jako poslání, u kterého je velmi důležité, aby byl člověk nadšený z toho, co dělá a především z toho, jaké má jeho práce výsledky. Učitel hraje v životě dítěte významnou roli ať už jako zprostředkovatel informací, tak i jako jeho celkový vzor. Učitelství je i proto podle mého názoru jedno z nejkrásnějších zaměstnání, které kromě rozvoje dětí umožňuje neustálý rozvoj a sebepoznávání i samotnému učiteli.

V určité životní fázi se každý z nás rozhoduje, jakým směrem se ve svém profesním životě vydá. Co přivedlo tedy mě k tomu, abych si vybrala učitelství? Asi nejoblíbenější dětskou hrou je podle mého názoru hra na nějaké povolání, tedy taková, kdy se děti staví do rolí prodavačů, hereček, modelek, řidičů,... V mém případě jsem se většinou stavěla do jediné role, a to do role učitelky. Měla jsem doma dokonce vybavenou vlastní třídu s tabulí, se sešity, ukazovátkem a dalšími věcmi, které jsem si na své „hodiny“ připravovala. Tuto roli jsem prožívala, jako by byla opravdová a cítila jsem se v ní naprosto spokojená. I proto mi mamka s tatškou často říkali: „To je jasný, tohle bude jednou učitelka!“ I nadále se rozvíjelo mé nadšení pro učitelství, pokud jsem byla v přítomnosti dětí, přirozeně jsem byla tou, která dětem hned začala vymýšlet různé aktivity. S postupem času jsem začala já i mé okolí pozorovat, že dětem umím zároveň i dobře porozumět. Při výběru mého dalšího studia po gymnáziu jsem napoprvé zvolila vysokou školu, která pro mě nebyla tou správnou volbou. Jsem ale člověk, který věří, že se vše děje z nějakého důvodu. Díky této volbě jsem měla čas si uvědomit a promyslet, co bych ve svém životě doopravdy chtěla

dělat a v průběhu roku jsem měla možnost získat i několik pedagogických zkušeností, které pro mě měly velký význam a na základě nichž jsem zjistila, že mi zaměstnání učitele dává obrovský smysl. Důkazem toho je pro mě i obrovská radost a skvělý pocit, který jsem si vždy odnášela po dobře odučené hodině.

Mojí největší motivací pro mě při volbě studia byl tedy především smysl této práce, moje nadšení pro učitelství a také to, že bych ve výuce ráda dělala určité věci jiným způsobem. Na dětech obdivuji jejich spontánnost, umění žít v přítomném okamžiku, autentičnost, víru v nadpřirozeno a v zázraky, čistou lásku, upřímnost, hravost a radost z maličkostí. Postupem času se totiž u dětí tyto vlastnosti začínají čím dál více vytrácet, stejně tak, jako se začaly v jejich věku vytrácet u nás. Proto bych v budoucnu ráda výuku vedla i tak, aby si z nich děti zachovaly co nejvíce a namísto vyvíjení tlaku na výkon bych v nich podporovala zdravou sebedůvěru, znalost své hodnoty a odhodlání jít v životě za svými sny. Kromě výuky povinných předmětů bych se v budoucnu viděla i jako učitelka, která své žáky seznamuje se základy praktických témat, se kterými se ve svém budoucím životě budou setkávat každý den a které pro ně budou pravděpodobně velmi užitečné. Mezi taková témata patří například finanční gramotnost, základy zdravého životního stylu nebo komunikační dovednosti.

Jak si tedy celkově představuji svou výuku a sebe jako učitelku v budoucnosti? Moje představa je i díky předešlým zkušenostem poměrně jasná. Sama sebe vidím jako učitelku empatickou, chápavou, podporující individualitu žáků, jejich sebedůvěru, kooperativní učení namísto soutěživosti a přátelské a bezpečné klima ve třídě. Děti bych ráda vedla k tomu, aby např. pochopily důležitost chybování, které není ostuda, ale naopak něco, z čeho si máme brát ponaučení. Jako inspiraci pro mou budoucí výuku bych také ráda využila programy, které se mi velmi zalíbily, např. Začít spolu nebo Montessori pedagogika. Říká se, že děti jsou nepopsaný list papíru, který se postupně začne plnit. Jsem ale toho názoru, že jsou děti schopny samostatné práce, pokud jim to my, dospělí, dovolíme. Ve chvíli, kdy jim dáme prostor a všechny potřebné věci ke splnění dané úlohy, děti ji s naší nápomocí nebo s nápomocí jejich rodičů, kteří se mohou také přímo účastnit výuky, vždy vyřeší. Zároveň se u nich rozvíjí i schopnost spolupráce, vzájemné podpory a společné hledání cest, jakými se dá dojít k výsledku. Děti si vzájemně pomáhají a podporují

se nezávisle na tom, jaké mají náboženství nebo jakého jsou etnického původu. Při představě vybavení mé třídy by byly lavice uspořádány do tzv. „hnízd“, která děti podporují v kooperativním učení. Třída by byla vyzdobena výtvary dětí tak, aby působila veselým, barevným, ale zároveň velmi provzdušněným a čistým dojmem.

Dosud jsem měla možnost zažít několik pedagogických zkušeností, které mi zároveň i pomohly vytvořit mojí nynější představu o tom, jakým způsobem bych v budoucnu ráda vyučovala. Kromě doučování spolužáků na gymnáziu mezi tyto zkušenosti patří například zimní brigáda na pozici lektorky lyžování, která mi dala možnost sledovat, jak jsou výkony dětí ovlivňovány jejich strachem, sebedůvěrou nebo přítomností rodičů. Podle mého názoru je velmi důležité, abychom měli ve svém životě možnost zažít na vlastní kůži co největší množství specifických zkušeností, které nás dále formují. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla tyto letní prázdniny pro doučování romského chlapce Rudy ze sociálně slabší rodiny, které mi zprostředkovala oblastní charita v našem městě. Chlapec má ADHD a dyslexii zároveň, což mi pomohlo v uvědomění si, jak individuální každý žák je a že každý žák je zároveň v něčem výjimečný.

Nástup do praxe je pro mnoho lidí záležitostí, ze které mají velké obavy. Vnímám praxi taky jako stresující záležitost, nebo právě naopak? Předtím, než jsem si výuku vyzkoušela v praxi, jsem o daných metodách pouze četla. Měla jsem velký strach, že pro mě bude v praxi obtížné tyto metody aplikovat, ale nakonec jsem byla mile překvapena. Ačkoli je teoretický základ velmi důležitou součástí výuky, praxe pro mě byla asi nejpřínosnější zkušeností. S každou hodinou jsem cítila, že se v oblasti pedagogiky rozvíjím čím dál více a to na základě vlastní zkušenosti. Z praxe proto velký strach nemám, naopak jsem velmi odhodlaná a motivovaná zkoušet nové metody „na vlastní kůži“.

Mezi své silné stránky bych zařadila smysl pro spravedlnost, schopnost empatie, porozumění druhým, jejich vyslechnutí a podporu. Za jednu ze svých silných stránek považuji i vnímání chyby jako příležitosti k rozvoji, nikoli jako k selhání. Vím, že přijdou i chvíle, které budou složité a které pro mě budou znamenat osobní výzvu. Řídím se ale mottem, které mám na tapetě svého telefonu, a to motto „break your limits“, tedy překonávej své hranice. Myslím si, že naše limity si tvoříme pouze my v naší mysli, proto

se každou výzvou budu snažit přijmout a vyřešit ji nejlépe, jak dovedu. O to lepší pocit přijde v případě úspěchu a v případě neúspěchu přijde ponaučení. Obě dvě varianty jsou velice přínosné, proto je lepší vždy alespoň danou věc zkusit, než ze strachu říct, že se o to raději ani nepokusím.

Při zamyšlení nad mými očekáváními od pedagogické fakulty mě asi jako první napadá získávání nových informací a metod ohledně výuky, prohloubení psychologických poznatků napomáhajících k většímu pochopení dětí, sebepoznávání a nové zkušenosti z praxe. Když se ale nad svými očekáváními zamyslím i z jiného úhlu pohledu, očekávám i vznik nových přátelství a další formování mé představy o tom, jak by má výuka měla v budoucnu vypadat. Tuto představu ovlivnila každá z mých prozatímních pedagogických zkušeností, proto jsem si vědoma toho, že v průběhu těch nadcházejících budu dostávat nové inspirativní nápady, které představu budou měnit, na což se velmi těším.

5 Příloha 2: Reflexe prostředí třídy

Pozn.: V příloze je autentický text konkrétní studentky, použitý jako příklad. Bez korektury.

KROK 1 – VZPOMÍNKA NA VLASTNÍ ZKUŠENOST – JÁ JAKO ŽÁK

Naše třída na prvním stupni základní školy byla zařízená tak, že prostředí bylo pro výuku velmi příjemné. Na nástěnkách byly vyvěšeny výtvary žáků z výtvarné výchovy, nad tabulí visely kartičky s písmenky a čísly, které nám pomáhaly při výuce. U vchodových dveří byly 2 magnetické tabule, na jednu dávala paní učitelka aktuální informace a na druhé jsme mohli najít papíry se zvířaty a s jejich anglickými názvy. Ve třídě měl v levé zadní části třídy každý žák svou skříňku, do které si mohl ukládat věci a v pravé zadní části třídy byl klavír, na který nám paní učitelka často hrála. V zadní části třídy se nacházel i koberec a malá knihovna. Parapety oken byly vyzdobeny květinami, o které jsme se mohli starat i my jako žáci. Jediné, co mi nevyhovovalo, bylo uspořádání lavic. Lavice byly situovány ve třech řadách za sebou, což je poměrně obvyklé, ale žáci na sebe nevidí, a když někdo mluví vzadu, tak ho vepředu žáci špatně slyší. Proto se mi líbí uspořádání lavic např. do tvaru písmene U nebo do menších stanovišť.

KROK 2 – JÁ JAKO STUDENT

Podle mého názoru má uspořádání třídy na atmosféru a klima v ní velký vliv. Když se zamyslím pouze např. nad rozmístěním lavic, tak pokud se nacházejí v rozmístění do tří řad, může to mít na učení dětí poměrně velký dopad. Některá místa jsou považována za ta „lepší“, některá jsou považována za horší. Vzpomínám si ze své třídy na základní škole, že ve třídě seděli „raubíři“ vždy v zadních lavicích a „hodní žáčci“ v těch předních. Někteří učitelé mají také předsudky, že dozadu si sedají jenom děti, které v hodině chtějí zlobit a dopředu děti, které se chtějí učit, což není vůbec pravdivé. Pokud sedí dítě v části třídy samotné, může si také přijít odtržené a odpojené od kolektivu, což může mít negativní dopad na jeho psychiku. Prostorové uspořádání třídy ovlivňuje i samotné učení dětí. Lavice ve třech řadách mají nevýhodu v tom, že učitel stíhá kontrolovat především první řady lavic a k zadním se už tolik nedostane. Zároveň i mnohem častěji udržuje oční kontakt s žáky sedícími v prvních lavicích, proto si myslím, že často ztrácejí žáci v zadních lavicích pozornost a nesoustředí se na výuku. Naopak při uspořádání lavic do

písmene U má učitel stejnou možnost očního kontaktu se všemi žáky i kontroly jejich práce. Celkové rozmístění lavic je spojené i s volným pohybem jak v průběhu vyučovací hodiny, tak i o přestávce. Myslím si, že když je uspořádání provedeno tak, aby děti měly možnost volného pohybu, ale i prostor na odpočinkové zóny a zóny, kde se mohou scházet a diskutovat, je poté i atmosféra a klima třídy mnohem příjemnější.

Výzdoba třídy, kterou jsme viděli na obrázku, mi přijde jako skvělý kreativní způsob pro vytvoření dobrého klimatu. Ukazatel pocitů je pro žáky přínosný z hlediska zlepšování vzájemných vztahů a poznávání se. Pokud má žák nějaký problém, může se svěřit ostatním, kteří ho podpoří. Stejně tak jako „schránka“ s dopisy, díky které si děti mohou navzájem zlepšit den. Knihovna je podle mého názoru výbornou pomůckou k tomu, aby měly děti přehled o množství přečtených knih díky seznamu, který si samy vytvoří. Jako skvělý nápad vnímám i výzdobu třídy v určitém stylu, na kterém se třída shodne a společně vymyslí návrh, jak by výzdoba mohla vypadat a ten posléze i uskutečnit.

KROK 3 – POROVNÁNÍ RŮZNÝCH USPOŘÁDÁNÍ TŘÍDY

Při porovnání tří způsobů uspořádání lavic je podle mého názoru pro spolupráci mezi dětmi a pro kooperativní učení nejvhodnější uspořádání lavic na obrázku C. Vzhledem k tomu, že jsou děti rozděleny do menších skupinek, mají mezi sebou větší možnost komunikace a spolupráce, zároveň nemusí mít strach z mluvení před větším počtem lidí, jelikož jsou v menších skupinkách. Toto uspořádání je vhodné např. pro výuku v programu Začít spolu, kde každé stanoviště představuje v rámci projektové výuky jednu aktivitu. Pro tradiční výuku s výkladem je nejvhodnější uspořádání na obrázku B, tedy lavice ve třech řadách. Každé dítě má vedle lavice prostor na odložení aktovky a především nad tím přemýšlím i z hlediska počtu dětí, které ve třídách jsou. Většinou se počet pohybuje mezi 20-30 dětmi, proto mi připadá toto uspořádání, díky kterému se do třídy vejde největší počet žáků, jako nejvhodnější pro tradiční výuku. Uspořádání lavic na obrázku A je podle mého názoru vhodné pro třídy s menším počtem dětí. Zároveň ale vnímám toto uspořádání jako nejlepší, při uspořádání lavic do písmene U každý žák možnost slyšet výklad bez problémů, stejně tak jako vidět na zápis na tabuli a na učitele.

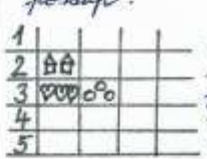

6 Příloha 3: Ukázka hodnocení studujících na praxi

Hodnocení vyučovací hodiny
studenta/-ky PedF UK v Praze

Školní rok 2014/2015

Datum: ST 19. října 2016 **smysluplná škola**

Jméno: Kristýna Korecová Julie Krížková Předmět: MATEMATIKA Vyuč. h.: 2 (8⁵⁵940)

PRŮBĚH HODINY	KLADY VÝUKY	K ZAMYŠLENÍ...
1. ZAHÁJENÍ 2. NÁZVY GEOMETR. TVARŮ (opakování) - úlohy ze cvičebnice 3. HRA NA KOBERCI "Který útvar remizel?"	 Využili barev! Dobře připravené úvary ze papíru.	Bude důležité pilovat češtinu - pozor na SLOVAKISHY!
4. PSANÍ ČÍSLICE "3" 5. "MATEMATICKÁ HŘÍŽKA" 6. ZAKONČENÍ	a) volňovací cviky b) prstem do vzduchu c) fixem na tabulku d) tužkou do cvičebnice Výborný metodický postup! Hezký nápad pro procvičení numerace!	POZOR - Píší-li na tabuli nesprávný tvar číslice, ŠKRTNU JEJ! Ale! Na tabuli psali pouze dva nebo tři - osadní rušili!

Kristýno a Julie,
ocenuji přípravu, líbilo se mi vedení
hodiny a příjemná komunikace
s žáky při práci.

Třída **I. C.**, 25 žáků (z toho 12 hochů a 13 dívek), Mgr. Petr Tichý

Petr Tichý

Vlastní poznámky: